

LIBERTUS

MEDENİ HUKUK

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

Çıkış Sorular ve Açıklamaları

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

LIBERTUS MEDENİ HUKUK KONU ANLATIMLI

ISBN 978-0-2020-0017-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

7. Baskı: Kasım 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Türk

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Değerli Adaylar,

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde kamu kurumlarında güvenceli meslek mensupluğu düzeyinde görev almak için artık temel bir unsur hâline gelmiştir.

Bu aşamada KPSS - A grubu adayları için önem arz eden temel nokta, KPSS'nin bir meslek edinme sınavı olmasından ziyade, kurum sınavlarına girme yeterliliği anlamında bir ön eleme sınavı olduğu gerçeğidir.

Yoğun emek ve özveri ile hazırlanan bu yayın; sizleri hem KPSS'de hem de kurum sınavlarında başarılı olabilmeniz için öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, en son mevzuat değişiklikleri doğrultusunda doğru ve güncel bilgilere ulaşabilmeniz hedeflenerek hazırlanmıştır.

Kitaba ilişkin sorularınızı **pegem@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Yayınımızın başarılarınıza katkı sağlaması ve başarı getirmesi dileğiyle.

Saygı ve hürmetle...

Pegem Akademi

QR kodlar ile ilgili bilgiler bir sonraki sayfada yer almaktadır.

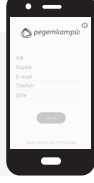

Pegem Kampüs Uygulamasını Kullanabilmeniz İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

Uygulamamızı
mağazalarından
"Pegem Kampüs"
yazarak indirebilirsiniz.

1. Adım
Uygulama
İndirme

2. Adım
Üyelik

Üyelik ekranına erişebilmek için;
"Hesabın yok mu? Hemen Üye Ol"
butonuna tıklayarak, üyelik formunu
eksiksiz doldürdükten sonra
uygulamayı kullanmaya
başlayabilirsiniz.

Üye girişi yaptıktan sonra açılan
pencerede sağ altta bulunan
aktivasyon menüsünden kitabınız
ile birlikte size iletilen aktivasyon
kodu ile aktivasyon işlemlerini
yapabilirsiniz.

3. Adım
Aktivasyon

4. Adım
Aktif
Kitaplar

Aktivasyonu yapmış
olduğunuz kitabınızı
"Aktif Kitaplar" sekmesinden
görüntüleyebilir ve
videolarınızı izlemeye
başlayabilirsiniz.

Kitabınızda bulunan QR kodları uygulamamızdaki kamera
simgesini (📷) kullanarak kolaylıkla okutabilirsiniz. Kitap
kapaklarında bulunan QR kodu okutarak "Pegem Kampüs"
uygulamasının indirme linkine, kitapların iç kapaklarında bulunan
QR kod ile kitap içeriğindeki ünitelere, ünite başlarında bulunan
QR kodları okutarak ünite ile ilgili videolara ulaşabilirsiniz.

5. Adım
QR Kod
Okutma

Pegem Kampüs Web Sitesi Üzerinden Videolarınıza Erişebilmek İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

1. Mevcut tarayıcınıza pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden erişim sağlayabilirsiniz.

2. Pegem Kampüs üyeliğiniz yoksa "Kayıt Ol" butonuna tıkladıktan sonra formu doldurarak üyelik işlemlerinizi gerçekleştirebilirsiniz.

3. Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sağ üst köşede yer alan "ad-soyad" bilgilerinize tıklayarak "aktivasyonlarım" sekmesinden kitabınız ile birlikte size iletilen aktivasyon kodu ile aktivasyon işlemlerini yapabilirsiniz.

4. Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra video derslerinizi aynı menü üzerinde yer alan "Aldığım Eğitimler" sekmesinden görüntüleyebilirsiniz.

**Aktivasyon Kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon Kodu ile aktif ettiğiniz video dersler 31 Ağustos 2021 tarihine kadar
geçerlidir.**

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

MEDENİ HUKUKA GİRİŞ VE BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

A. Giriş.....	1
Sosyal Hayatı Düzenleyen Kurallar ve Yaptırım Türleri	1
Hak Kavramı.....	9
B. Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri	17
Hukukun Kaynakları ve Uygulanması	17
Hukukun Kaynakları	17
Açık Boşluk-Örtülü Boşluk	26
Gerçek Boşluk-Gerçek Olmayan Boşluk	27
Bilinçli Boşluk-Bilinçsiz Boşluk	27
Dürüstlük Kuralı	28
İyiniyet Kavramı	29
İyiniyetle Hak Kazanmanın Şartları	30
İyiniyetle İlgili İstisnalar.....	31
İyiniyetin Yetmemesi Hâlinde Eşyanın İadesi.....	31
İspat Yükü.....	34
Resmî Sicil ve Resmî Belgeler	35
Çözümlü Test	36
Çözümler	38
Cevaplı Test - 1.....	41
Cevaplı Test - 2.....	44
Cevaplı Test - 3.....	46
Çıkmış Sorular	49
Çözümler	52

2. BÖLÜM
KİŞİLER HUKUKU
BİRİNCİ KISIM
Gerçek Kişiler

I. Gerçek Kişiler	55
A) Kişiliğin Kazanılması	55
B) Kişiliğin Sona Ermesi	56
C) Ölümün Dışında Kişiliğin Sona Ermesi	56
II. Gerçek Kişilerin Ehliyetleri.....	62
A) Hak Ehliyeti.....	62
B) Fiil Ehliyeti.....	63
C) Fiil Ehliyetine Göre Kişilerin Sınıflandırılması	66
III. Hısımlık.....	70
A) Kan Hısımlığı	70
B) Akdi (Sözleşmeyle Doğan) Hısımlık.....	71
C) Mahkeme Kararıyla Doğan Hısımlık.....	72
IV. İkametgâh (Yerleşim Yeri)	74
A) İradi İkametgâh.....	74
B) Kanuni İkametgâh.....	74
C) İtibari (Varsayılan) İkametgâh	75
V. Kişilik Hakları ve Korunması.....	75
A) Kişilik Hakları	75
B) Kişilik Haklarının Korunması.....	76
VI. Adın Korunması	78
VII. Kişisel Durum Sicili ve Türleri	79
A) Kişisel Durum Sicili.....	79
B) Kişisel Durum Sicili Türleri.....	79
Çözümlü Test	81
Çözümler	84
Cevaplı Test - 1.....	89
Cevaplı Test - 2.....	92
Cevaplı Test - 3.....	94
Çıkmış Sorular	96
Çözümler	100

İKİNCİ KISIM

Tüzel Kişiler

A) Tüzel Kişilerin Türleri	105
B) Tüzel Kişilerin Ehliyetleri.....	106
C) Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi.....	108
D) Dernekler	109
E) Vakıflar.....	115
Çözümlü Test	117
Çözümler	119
Cevaplı Test - 1.....	121
Cevaplı Test - 2.....	123
Cevaplı Test - 3.....	125
Çıkış Sorular	127
Çözümler	127

3. BÖLÜM

AİLE HUKUKU

A) Nişanlanma.....	129
B) Evlenme	131
C) Boşanma.....	138
D) Mal Rejimleri.....	141
E) Soybağı.....	144
F) Tanıma	146
G) Babalık Davası.....	147
H) Velayet.....	148
İ) Vesayet	150
Çözümlü Test	154
Çözümler	156
Cevaplı Test 1	160
Cevaplı Test - 2.....	162
Cevaplı Test - 3.....	165
Çıkış Sorular	167
Çözümler	170

4. BÖLÜM MİRAS HUKUKU

Miras Hukuku.....	173
Mirasçılar.....	175
Kanuni Mirasçılıkta Zümre Yapılanması	176
Mirasın Paylaşılmasındaki Geçerli İlkeler	177
Eşin Mirasçılığı ve Kanuni Miras Payları.....	178
Saklı Paylı Mirasçılar ve Miras Payları	180
Ölüme Bağlı Tasarruflar	182
Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali ve Tenkisi.....	191
Mirasın Açılması	194
Mirasın Reddi	198
Tereke Defterinin Tutulması.....	200
Resmî Tasfiye	201
Miras Sebebiyle İstihkak Davası.....	202
Mirasta Denkleştirme	202
Mirasın Paylaşılması	203
Çözümlü Test	209
Çözümler.....	213
Cevaplı Test - 1.....	216
Cevaplı Test - 2.....	218
Cevaplı Test - 3.....	222
Çıkmış Sorular	224
Çözümler.....	227

5. BÖLÜM
EŞYA HUKUKU
BİRİNCİ KISIM
Zilyetlik

I. Eşyanın Özellikleri ve Türleri.....	231
A) Eşyanın Özellikleri	231
B) Eşyanın Türleri	233
II. Tamamlayıcı Parça ve Eklenti	235
III. Zilyetlik	236

İKİNCİ KISIM
TAPU SİCİLİ

Tapu Sicili	247
A) Tapuda Tutulan Siciller	247
B) Tapu Sicilinde Yapılan İşlemler	248
C) Tapu Siciline Hâkim Olan İlkeler	251

ÜÇÜNCÜ KISIM
MÜLKİYET

Mülkiyet Hakkı	255
A) Mülkiyet Hakkının Kapsamı	255
B) Mülkiyet Hakkının Türleri.....	256
C) Taşınır Mülkiyeti.....	260
D) Taşınmaz Mülkiyeti.....	262

DÖRDÜNCÜ KISIM
SINIRLI AYNİ HAKLAR

Sınırlı Ayni Haklar	272
A) Ayni Haklara Hâkim Olan İlkeler	272
B) Sınırlı Ayni Hakların Sıralanması	274
C) Sınırlı Ayni Hakların Türleri	275
Çözümlü Test	301
Çözümler	304
Cevaplı Test - 1	307
Cevaplı Test - 2	310
Cevaplı Test - 3	312
Çıkmış Sorular	315
Çözümler	323

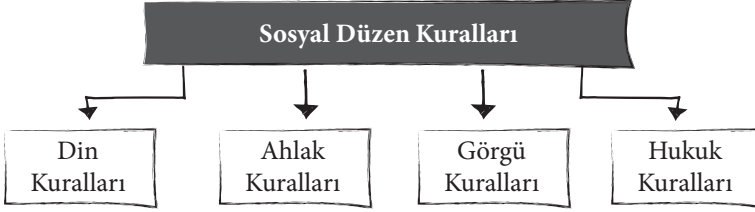
1. BÖLÜM

MEDENİ HUKUKA GİRİŞ VE BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

A. GİRİŞ

Sosyal Hayatı Düzenleyen Kurallar ve Yaptırım Türleri

Toplu hâlde yaşayan insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen, toplumsal düzeni ve güveni sağlayan kurallara “sosyal düzen kuralları” denir. Sosyal düzen kuralları; din, ahlak, görgü ve hukuk kurallarından oluşur.

Din Kuralları: Din kuralları, evreni yaratan ve yöneten insan üstü bir varlığa inanmayı ve ona ibadet etmeyi emreder. Allah ile insanlar arasındaki ilişkileri ve insanların birbiriyle ilişkilerini düzenler. Din kurallarına uyulmadığında günah işlenmiş sayılır. Din kurallarının yaptırımı Allah tarafından cezalandırmadır. Yaptırımı manevidir. Kişi, din kurallarına uymak istemezse kişiyi dinî kurallara uymaya hiç kimse zorlayamaz.

Ahlak Kuralları: Toplumdaki bireylerin davranışlarını düzenlemeyi hedefleyen, “doğru veya yanlış, iyi veya kötü” davranışın ne olduğu sorusuna cevap veren kurallardır. İnsanların diğer insanlara karşı sorumluluk ve ödevlerini düzenleyen ahlak kurallarına “objektif ahlak kuralları” denir. Örneğin; başkasına verilen sözün tutulması, başkasının eşyasını izin almadan kullanmamak objektif ahlak kurallarıdır. İnsanların kendilerine karşı ödev ve sorumluluklarını düzenleyen ahlak kurallarına da “subjektif ahlak kuralları” denir. Örneğin; içini temiz tutma, kötü hisler beslememe subjektif ahlak kurallarıdır.

Ahlak kurallarına aykırı davranışın yaptırımını toplum tarafından ayıplanma, kınanma, dışlanma, hor görülmedir. Yaptırımını manevidir. Kanun koyucular hukuk kuralı koyarken toplumun genel ahlak düşüncesini ve mevcut ahlak kurallarını göz önünde bulundurur.

Ahlak kuralları zaman içinde hukuk kurallarına dönüşebilir. Örneğin, yardıma muhtaç olanlara yardım edilmesi gerektiğine ilişkin ahlak kuralı Medeni Kanun'da "Herkes yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üst soyu ile altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür." (TMK 364) şeklinde düzenlenmiştir. Eşlerin birbirine olan sadakat yükümlülüğü (TMK 185), yakın hısımlar arasında evlilik yasağı (TMK 129), eşlerin ergin olmayan çocuklarına da özen ve ilgi gösterme yükümlülüğü (TMK 338) ahlak kurallarının hukuk kurallarına dönüştüğüne ilişkin hükümlerdir. Bazı hukuk kuralları ahlak kurallarına yollama (atıf) yapmıştır. Örneğin, Borçlar Kanunu'nda ahlaka aykırı amacın sağlanması için verilen şeyin geri istenemeyeceği kural (TBK 81).

Ahlaka aykırı sözleşmelerin kesin hükümsüz olduğu düzenlenmiştir (TBK 27). Ahlaka aykırı fiille başkasına zarar veren kişi zararı tazminle yükümlü tutulmuştur (TBK 49). Medeni Kanun'da "Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz (TMK 23)." hükmüyle ahlak kuralı hukuk düzeninin parçası hâline getirilmiştir.

Görgü Kuralları: Günlük yaşamlarında kişilerin toplum içindeki birbiriyle karşılaştıkları veya belirli bir faaliyete katıldıkları zaman ne şekilde davranmaları gerektiğini gösteren kurallardır. Yaptırımını manevidir. Görgü kurallarına uymayan kişiler "görgüsüz, kaba" olarak nitelendirilir.

Hukuk Kuralları: Kişilerin birbiriyle ve devletle arasındaki ilişkileri düzenleyen, uyulması kamu gücü ile desteklenmiş, uyulmaması hâlinde devlet yaptırımına bağlanmış kurallar bütünüdür. Hukuk kuralları genel, soyut, sürekli ve objektiftir. Hukuk kuralları, dışı vurulmuş davranış ve ilişkileri düzenler. Hukuk kuralları toplumda hukuki güvenliği, adaleti, barışı, özgürlüğü, eşitliği ve toplumsal düzeni sağlar.

Hukuk kurallarının yaptırımını maddidir. Devlet zor kullanarak hukuk kurallarına uyulmasını sağlar.

Hukuk Kurallarının Yaptırımını

a. Cebri İcra

Herhangi bir borç ya da yükümlülüğün borçlu veya yükümlüsü tarafından kendi rızasıyla yerine getirilmemesi durumunda devlet gücüyle zorla yerine getirilmesidir.

b. Tazminat

Bir kimsenin, bir hukuk kuralına veya yaptığı sözleşmeye aykırı davranması sonucunda doğumuna sebebiyet verdiği maddi ve manevi zararı giderme yükümlülüğüdür. Haksız fiil ve sözleşmeye aykırı davranış hâlinde zarar uğrayan kişiye tazminat ödenir.

c. Ceza

Ceza kanunlarında suç olarak öngörülen hukuk kurallarının ihlali hâlinde uygulanan yaptırımdır.

d. İdare hukukunda iptal

İdari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu, maksat unsurlarından biriyle hukuka aykırı olması hâlinde idari yargı mahkemelerince geçmişe etkili olarak ortadan kaldırılmasıdır. Hukuka aykırı idari işlem ve eylemden zarar görenler idari yargıda tam yargı davası açarak zararlarını tazmin ettirebilir.

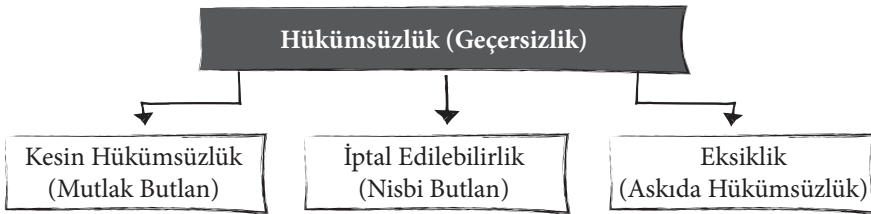
e. Hukuki işlemlere uygulanan yaptırımlar

1. Yokluk

Hukuki işlemin kurucu unsurlarından bir veya birkaçının olmaması hâlinde uygulanan yaptırımdır. Kurucu unsurlarda eksiklik varsa hukuki işlem varlık kazanamaz, hiç doğmamış sayılır. Örneğin, satış sözleşmesinin kurucu unsurları “satışa konu eşya ve satış bedeli”dir. Bu unsurlardan biri eksikse sözleşme hiç kurulmamış sayılır, yoklukla maluldür. Hukuki işlemin yokluğu, herkes tarafından her zaman ileri sürülebilir. Yok hükmünde bir işlemin ortadan kaldırılması için dava açmak gerekmez, dava yoluyla sadece yokluk tespit ettirilebilir. Hâkim işlemin yokluğunu re’sen (kendiliğinden) dikkate alır. Davada işlemin yokluğuna ilişkin beyanlar itiraz niteliği taşır.

2. Hükümsüzlük

Kanun koyucunun kurulmuş bir hukuki işleme, tarafların istediği hüküm ve sonuçları bağlamamasıdır. Hukuk kurallarınca konulan şekil ve şartlara uygun yapılmayan işlemlerin istenen hukuki sonucu doğurmamasıdır.

Kesin Hükümsüzlük (Mutlak Butlan)

Kurulmuş bir hukuki işlemin kamu yararı düşüncesiyle konulmuş, kamu düzenini ilgilendiren geçerlilik şartlarını taşıyamaması sebebiyle baştan itibaren geçersiz sayılmasıdır.

Kesin hükümsüzlük sebepleri;

- ❖ İrade beyanında bulunan kişinin ehliyetsiz olması
- ❖ İşlemin konusunun emredici hukuk kurallarına aykırı olması

- ❖ İşlemin konusunun genel ahlaka aykırı olması
- ❖ İşlemin konusunun kişilik haklarına aykırı olması
- ❖ İşlemin konusunun başlangıçtan itibaren objektif olarak imkânsız olması
- ❖ Hukuki işlemin geçerliliği için aranan şekle uyulmaması
- ❖ İşlemin muvazaalı olması

Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Örneğin; akıl hastası A ile B arasında yapılan bilgisayar satımına ilişkin sözleşme ehliyetsizlik nedeniyle hükümsüzdür.

Taraflar kesin hükümsüz bir sözleşme yapmış ve borçlarını yerine getirmişse, verdiklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebilir. Ancak hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleştirilmesi amacıyla verilen şey geri istenemez. Ancak davada hâkim, bu şeyin devlete mal edilmesine karar verebilir (TBK 81).

Sözleşmenin tamamen geçersiz sayılmasına “tam butlan”, sözleşmenin sadece bir bölümünün geçersiz sayılmasına “kısmî butlan” denir. Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez ancak bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılamayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur. Geçersiz olan hükümlere rağmen tarafların sözleşmeyi yapacakları tespit edilirse, sözleşme geçersiz kısımlar olmaksızın kurulmuş sayılır.

Kesin hükümsüz (mutlak butlanla batıl) işlemler yapıldıkları andan itibaren geçersiz olup hiçbir hüküm ve sonuç doğurmazlar. İşlemin batıl olduğunu sadece taraflar değil, 3. kişiler de ileri sürebilir. Kesin hükümsüzlük menfaatleri; hukuki işlemin geçersizliğine bağlı olan herkes tarafından, herkese karşı, her zaman ileri sürülebilir. İşlemin kesin hükümsüz olduğunu ileri sürmek süreye bağlı değildir. Süren davada taraflar kesin hükümsüzlüğü ileri sürmemiş olsa bile hâkim durumu re’sen (kendiliğinden) dikkate alır. Davada işlemin hükümsüzlüğüne ilişkin beyanlar itiraz niteliği taşır.

Kesin hükümsüz işlemler ölü doğan, geçersiz işlemlerdir. Dolayısıyla işlemin ortadan kaldırılması için dava açmak gerekmez. İstisna mutlak butlanla batıl evlilikler ile akıl hastasının yaptığı ölüme bağlı tasarruf işlemi olan vasiyetname ve miras sözleşmesidir. Mutlak butlanla batıl evlilikler ile akıl hastasının yaptığı ölüme bağlı tasarruflar; kendiliğinden geçersiz sayılmaz, mahkeme kararıyla ortadan kaldırılması gerekir. Bu işlemler mahkeme kararıyla geçersiz kılınıncaya dek hüküm ve sonuçlarını doğurur.

Mutlak butlanla batıl evlilikler;

- a. Eşlerden birinin evlilik sırasında evli olması
- b. Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunması
- c. Eşlerden birinde evlenmeye engel akıl hastalığının olması
- d. Eşler arasında evlenmeye engel derecede hısımlığın bulunması

Mutlak butlanla batıl bir evlilik hâkimin kararıyla sona erer. Evlenme hâkimin kararına kadar geçerli bir evliliğin sonuçlarını doğurur. Evliliğin mutlak butlanı davası, ilgisi olan herkes tarafından her zaman açılabilir. Cumhuriyet savcısı da her zaman dava açabilir.

Kesin hükümsüz hukuki işlemler, başlangıçtaki eksik şartların tamamlanması, zamanaşımı ya da tarafların anlaşmasıyla geçerli hâle getirilemez, yeniden canlandırılmaz. Ancak kesin hükümsüz işlem benzer amaç güden başka bir işlemin geçerlilik şartlarını taşıyorsa, başka bir işleme dönüştürülebilir. Buna “tahvil” denir. Örneğin taşınmaz satımı tapuda resmî şekilde yapılmalıdır. Taraflar noterde satış yapmışsa, satış geçersizdir. Ancak noterdeki geçersiz satış işlemi taşınmaz satış vaadi sözleşmesine dönüştürülebilir.

İptal edilebilirlik (iptal, nispi butlan): Menfaati ihlal edilen kişilerin kanunda düzenlenen süre içinde hukuki işlemdeki sakatlığı ileri sürerek işlemi ortadan kaldırmalıdır.

İrade bozukluğu hâlleri olan yanılma (hata), aldatma (hile) ve korkutma hâllerinde iradesi sakatlanan kişi baştan itibaren sözleşmeyle bağlı değildir. İradesi sakatlanan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği andan itibaren 1 yıl, korkutmanın etkisi ortadan kalktığı andan itibaren 1 yıl içinde sözleşmeyi iptal edebilir. Ancak 1 yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını karşı tarafa bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse sözleşmeyi onamış sayılır. Karşılıklı sözleşmelerde aşırı yararlanma (gabın) varsa sözleşme baştan itibaren geçerlidir. Aşırı yaralanmadan zarar gören düşüncesizlik veya deneyimsizliği öğrendiği zor durumda kalmada ise bu durumun ortadan kaldığı tarihten itibaren 1 yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak 5 yıl içinde sözleşmeyle bağlı olmadığını ileri sürerek sözleşmeyi iptal edebilir ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki orantısızlığın giderilmesini isteyebilir (TBK 28).

İptal; yanılma, aldatma, korkutma ve aşırı yararlanma hâlinde uygulanan yaptırımdır.

Nispi butlanda (iptalde), iptal sebeplerinin belli süre içinde ileri sürülmesi gerekir, süreler hak düşürücüdür. İptal sadece menfaati ihlal edilenler tarafından yapılabilir. Taraflar anlaşarak sakat işlemi geçerli hâle getirebilir. İptal sebepleri hâkimce re'sen dikkate alınmaz.